

Leto II

Uredništvo in uprava:
Ljubljana,
Novi trg št. 4/II

ZBOR

Štev. 12

Naročnina: letno Din 24—
polletno „ 12—
četrletno „ 6—

Izhaja vsak drugi četrtek

GLASILO JUGOSLOVANSKEGA LJUDSKEGA GIBANJA ZBOR

Čuvajmo Jugoslavijo in njene svetinje!

Nacionalni in internacionalni fašizem

Njena zveza v najnovejšo Bruseljsko godljo v Ljubljani

V glavnem JRZ glasilu v Beogradu »Vremenu« je dne 3. t. m. izšel članek, v katerem piše med drugim:

»So katoliški teoretiki, ki smatrajo, da mora iti katoliška cerkev, kljub vsemu teroru proti cerkvi s strani komunistov, vendar vsaj deloma tudi s komunisti. Znanje je n. pr., da se nahajajo v neki angleški škofiji teoretični enomišljeniki kominterne. Tudi ni nobenega dvoma, da je prav katoliška cerkev v zadnjem trenutku zrušila »Rexa« v Bruslju. Imela je svoje prste tudi pri volilnem neuspehu Muserta na Nizozemskem. Na baskijski fronti pri Bilbao so našli mrliča, ki so nosili znak srpa in kladiva, okrog vratu pa — škapulir Matere Božje.

Katoliška cerkev je začutila, da pomeni nacionalni fašizem nadvlado države nad cerkvijo, da je tak fašizem socialen in briše cerkvena veleposestva.

Katoliška cerkev mogoče tudi radi svojih vzvišenih internacionalnih razlogov ne gleda s posebno ljubeznijo na ideal fašističnega nacionalizma.

Odtod prihaja nekakšen val zveze med katoliško cerkvijo in levičarskimi organizacijami.«

Ta odstavek iz članka glavnega glasila JRZ pa nikakor ni bil vseč stranskemu glasilu JRZ v Ljubljani »Slovenec«, ki je dne 5. t. m. priobčil članek, v katerem se strašno huduje na svoje — poleg »Osservatore Romano« — glavno tuzemsko glasilo »Vreme«, in kateremu očita »oportunistično breznačelnost, ki prinaša protiklerikalni šund«. Razen tega si je »Slovenec« z dne 8. t. m. privoščil kar cel uvodnik, v katerem skuša vsaj teoretično dokazati, da nikjer ne more biti nobene zveze med komunizmom in političnim klerikalizmom, pa seveda tudi pri nas ne.

Mi nasprotno smo našli takih zvez v praksi drugod in pri nas že toliko, da imamo že od aprila dalje v našem listu kar stalno rubriko »Bruseljska godlja« in dogodki, ki jih sproti doživljamo, nam spet sproti dajejo materiala za to rubriko, tako da izgleda, da bo ta rubrika tudi ostala, seveda samo dotlej, dokler sploh ne bo konec vseh strankarskih prostitucij. To pa ni preveč daleč.

Ne mislimo ponavljati vsega tistega, kar smo pod rubriko »Bruseljska godlja« v našem listu že napisali in kar že popolnoma zadostuje za ugotovitev, da se je Slovenčev dokaz resnice v praksi izjal-

ovlil še preden ga je on sploh nastopil. Naj vsak, kdor o tem dvomi, še enkrat prečita vse številke našega lista, začenši z št. 8 z dne 22. aprila.

V osmi številki naj ne pozabi vnovič prebrati tudi članka »Levja koža in oslov-ska ušesa« ter »Kinoparalela«, v zadnji enajsti pa ne članka »Kristus za žensko enakopravnost«, ker mu bo potem stvar še bolj jasna.

V svoji polemiki z »Vremenom« trdi »Slovenec«, da so duhovniški procesi v Nemčiji uprizorjeni zato, da dokažejo med drugim tudi, da je duhovniški celibat protinaraven, a rimokatoliški župni upravitelj doktor bogoslovja g. Povše Tinko dela vsaj »literarno« v kranjski »Mladini« brez Nencev krasen kompromis med zakonom in celibatom s — konkubinatom, ne da bi se bil količkaj oglasil »Slovenec« proti temu, da piše in kaj piše ta gospod v — »Mladini«, čeprav je bil, če ne od drugih, pa vsaj od »Zbora« že pred mesecem opozorjen na očitne blasfemije, ki jih javno uganja omenjeni gospod.

Mi nismo tega pisali niti tega ne pišemo danes morda zato, ker se takih pojavov veselimo, temveč zato, ker govori II. točka naših »Temeljnih načel« našega programa dobesedno: »Vere, ki so vezane za dušo naroda in izražajo njegov svetovni nazor in zaupanje v Boga, so bistvene duhovne vrednote.« Pišemo torej zato, ker ne bomo nikomur dovolili, da bi

s svojo oportunistično politiko jemal narodu bistvene duhovne vrednote, pa tudi »Slovenec« ne, ki se dela nekega paten-tiranega branilca vere in cerkve, zatrjuje »Vremenu«, da cerkev ne vodi oportunistične politike,

Ali ni »Slovenec« znano, da je nadebudni sinčič JRZ, veljaka iz Maribora, nedavno nosil po Ljubljani zastavo, ki ni državna, za njo korakajoči pa so pozdravljali z dviganjem pesti in vzkliki, ki spadajo pod zakon o zaščiti države

Zakaj »Slovenec« in škofijski ordinarijat ne dvigneta glasu v teh konkretnih domačih slučajih, če sta v splošnih abstraktnih, ki nikogar nič ne vežejo, tako glasna?

Ali misli »Slovenec«, da bo s fraziranjem in zamolčevanjem dejstev, ki nikakor niso v skladu z njegovim fraziranjem (kakor v Nemčiji), res koga preslepil? Ali misli, da bodo koga preslepili naknadni letaki in uvodniki, ki skušajo zanikati tisto, kar so kvišku štrleče pesti celi Ljubljani povedale? Ali misli, da bo koga prepričal, da se »bori zoper globoke moralne rane v krščanskem organizmu«, da mu je »čistost krščanske morale res vzvišena« nad komunisti, če ga piše neko komunistično »slovensko (?) ljudsko (?) gibanje (?)«, isto kar pišejo njegovi ljudje, — razen seveda tistega neprijateljevega gesla, ki ga zavračajo »slovenski (?) fantje« v slovitim malem letaku, tiskanem na

Naši dobrovoljci

(Nadaljevanje.)

Da dokažemo, da so si naši dobrovoljci pošteno — čeprav brezuspešno — prizadevali, da bi pozitivno prispevali k pravilni izgraditvi Jugoslavije, za katero so toliko žrtvovali in čutili za njo tudi vso odgovornost — nadaljujemo danes glavne misli brošure, ki jo je že pred 15 leti (torej tri in pol leta po končani svetovni vojni!) napisal vojni dobrovolj iz Dobruže, Slovenec dr. Jaka Stefančič o priliki osnivanja Mariborske oblasti leta 1922. Knjižica ima naslov »Naša domačija«, misli dobrovoljca o osnovi oblasti.

Priporočamo našim čitateljem da pazljivo preberejo globoke in zdrave misli tega uglednega vojnega dobrovoljca.

V tej knjižici beremo dalje:

IV. Socialni motivi.

Odpri srce, odpri roke,
otiraj bratovske solze...

S. Gregorčič.

V današnji prehodni dobi se obče priznava in občuti krutost in surovost individualnega kapitalističnega sistema, kateri poleg neugodnega vpliva na redni razvoj gospodarstva tudi nehoté materialno in moralno izžema slabše sloje in v prvi vrsti manuelni in duševni proletarijat, ki je navezan na nestalno mesečno ali dnevno mezdo, katera ponekod ne dosega niti eksistenčnega minima (celo ne pri državnih uslužbencih), a kamoli upravičenega zadovoljstva.

V neugodnem in v nekem prisiljenem položaju se nahajajo tako eni kakor drugi, delodajalci in delojemalci. Zato se pojavlja tendenca omiljenja zasebnega kapitalističnega proizvajanja potom združnega podjetništva na eni in fiksiranje stanu odgovarjajočih mezd ali prejemkov, kakor tudi ureditev vsega služ-

benega razmerja (bolniško, starostno zavarovanje, zavarovanje na življenje, brezposelnost itd.) potom medsebojnega sporazuma v to poklicanih stanovskih činiteljev na drugi strani.

Izkušnja nas uči, da sedanji politični sistem ni kos tej nalogi, kar dokazuje splošno stanje, nezadovoljstvo javnih namoščencev in periodični štrajki delavcev vseh strok. Kakor torej že omenjeno, se morejo in morajo vsa socialna vprašanja rešiti le potom direktnega sporazuma interesiranih faktorjev. Zato pa so v območju oblasti poklicane le tozadevne stanovske organizacije, zastopane v oblasti skupščini. V tem pogledu pa mora iti državna uprava pri ureditvi službenega razmerja javnih uslužbencev z dobrim vzgledom naprej. Kakor je videti, se bo to razmerje končno uredilo le takrat, ko bodo tudi na mestu sedanjih parlamentarcev sedeli delegati ali odposlanci vseh slojev ali stanov, oziroma njihovih organizacij.

V. Depolitizacija.

...Nadamo se, da ćete zajedno sa ostalim predstavnicima... ostvariti zdrav temelj za novi, mirni in srečni život sviju staleža (stanov) naše domovine... (Iz izjave deputacije dobrovoljcev, podnešene bivš. podpreds. min. sveta Dr. A. Korošču v Beogradu, 5. febr. 1919.)

Prehajam na samo stvar, na konstituiranje oblasti in njene skupščine. Pravilno in obenem za stvar samo koristno je, da se to delo izvrši v okviru Vidovdanske ustave z dne 28. junija 1921 in na podlagi »Uredbe o razdelitvi zemlje na oblasti«, odnosno zakonov o »obči upravi« in o »oblastni in srezki samoupravi« z dne 26. aprila 1922. Ti zakoni sicer niso brezhibni, vstvarila jih

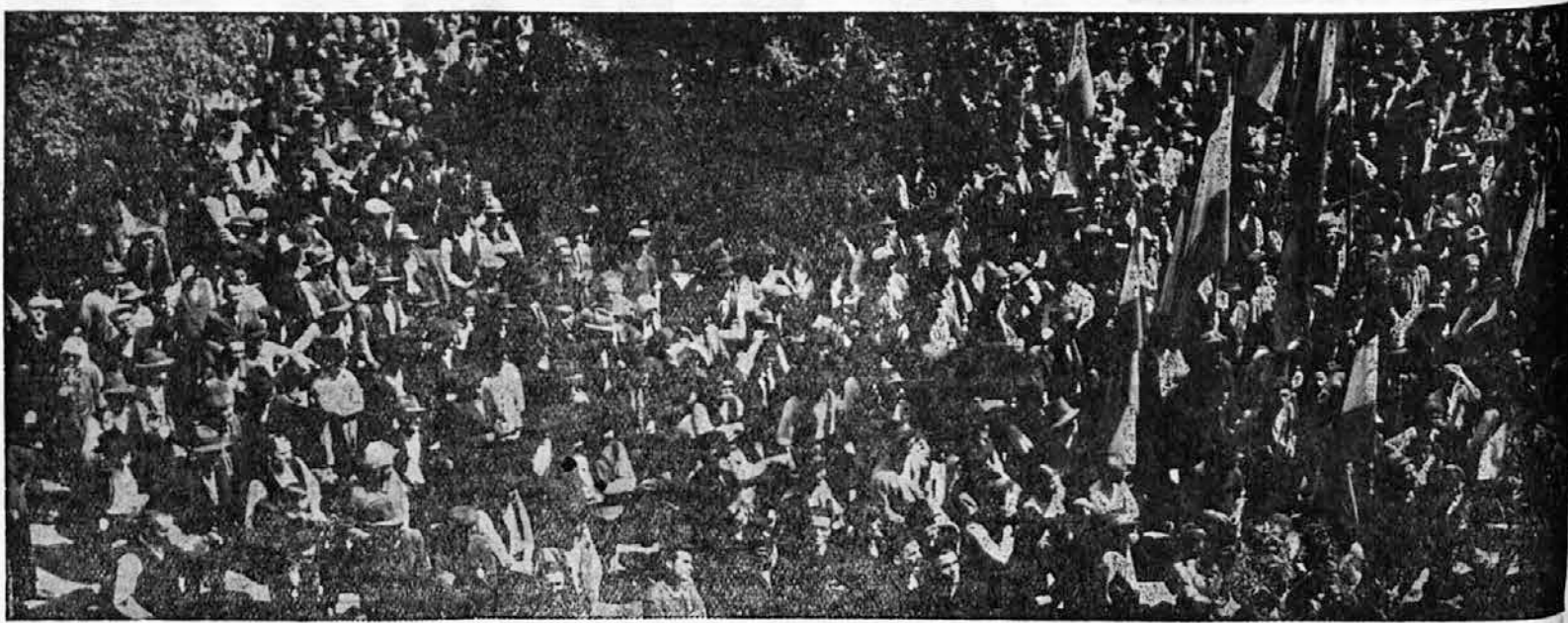
je sila razmer in časa. Sam Pašić nas je na seji ustavotvorne skupščine, ko se je začela generalna debata o ustavi, potolažil z besedami: »Ustave niso večne... Da, tudi zakoni so le začasni, a za današnje prehodno dobo tvorijo dovolj obširno osnovo za nadaljnje plodono delovanje. Skrajni čas je že, da prestane demagoško zabavljanje in ostudna gonja proti okvirnim splošnim določbam, donošenim po hudih političnih borbah vseh strank, vsled katerih je zastajalo vse ostalo življenje in da se že enkrat začne s pozitivnim in konstruktivnim delom! Smisel za plodono delo se mora vzbuditi predvsem v samoupravnih jedinicah, kjer je dovolj prilike, da narod razvije vse svoje zmožnosti. Rešiti je treba samo vprašanje, v kateri smeri se more in mora gibati narodno udejstvovanje, da bo od njega imela koristi cela družba.

Prva in poglobljena zahteva je depolitizacija in to popolna depolitizacija oblastne skupščine, ako se namreč politika pojmuje v vdomačenem ozkem strankarskem politiziranju. Cilj, katerega zasleduje tudi dr. Kukovec, z depolitizacijo ustvariti delazmožno skupščino, je docela pravilen, toda od njega predlagana pot nas do tega cilja ne bi dovedla, kar sledi že iz argumentov, kakor jih on sam navaja. Ustanovitev skupne začasne stranke dela ad hoc, pri čemur bi obstoječe stranke ohranile svoje organizacije ali pa vsaj osnivanje začasne bloka strank, ki bi se zedinil na gotovem delovnem programu, vse to so metode, katere pobija razvoj našega političnega življenja od časa ujedinenja dalje, na katerega se ravno sam predlagatelj sklicuje. Znano je, da se je konstituiranje prvih poedinih pokrajinskih vlad in tako tudi vlade za Slovenijo v Ljubljani izvršilo potom koalicije političnih strank in to spontano ali pa na dogovorjenem delovnem programu. Znano je nadalje, da se je na isti način ustanovila tudi prva državna vlada SHS. Vprašam blagohotno, ali nas ne uči ravno izkušnja prestalih vlad-

nih kriz, da je v dober namen vstvarjena koalicija političnih strank v deželni vladi za Slovenijo v Ljubljani razpadla davno poprej, predno je deželno vlado zamenjal pokrajinski namestnik in da je za lepo skupno delo dogovorjena prva koncentracija vseh pokrajinskih političnih strank v centralni vladi davno prenehala in odstopila mesto raznim koalicijam! In končno, ali se ne nahaja ravno sedanja vladna koalicija v latentni krizi vsled razpadanja za resno in stvarno delo nesposobne narodne skupščine, katero razpadanje predvideva že sam narodni poslanec doktor Kukovec?

Izkušnja nas torej uči, da potom strankarskih koalicij in blokov ne pridemo do resnega in vztrajnega dela, še manj pa bi na tej poti dosegli redno poslovanje oblastne skupščine. Predvsem sploh dvomim, da bi moglo na tej podlagi priti do začasnega sporazuma. Pa recimo, da se stranke zedinijo na eni najkočljivejših točk, na osebi velikega župana — kakor znano, je pri nas udomačen prav poseben osebni kult. — Mnogo se namreč ugiba in šušlja o osebi velikega župana. Eni pravijo, da je za njegovo imenovanje danes kompetenten nekdo iz JDS, drugi to pobijajo, češ, JDS in SKS sta si kompetenco glede nastavljenja velikih županov za slovenski oblasti razdelili tako, da v Ljubljani odloča nekdo iz JDS, v Mariboru pa nekdo iz SKS. Dobro, mogoče pa je — kaj se ve — da poreče danes ali jutri dr. Lenard, da eno teh mest pripada njemu kot kandidatu narodno-radikalne omladine v Zgornji Radgoni. Pa pustimo hipoteze, ko ne vidimo zakulisne igre in predpostavimo, da se tkzv. stranka dela ad hoc ali vsaj blok sporazumi na osebi velikega župana, na skupni kandidatni listi članov skupščine in celo na skupnem delovnem programu. Kaj se zgodi? Kot po navadi. Kandidati so izvoljeni, oblastna skupščina se sestane, zastopniki vseh strank obljubijo v slovenskih izjavah svojo pripravljenost do dela in to že po načelih vsak svoje

Shod v Smederevu 16. maja t. l. — Pogled na del zborovalcev Zbora

stroške? Ali misli, da je svet tako neumen, da bo mislil, da je bilo v tistem malem letaku res zato prepovedano vzklikati proti fašizmu in za demokracijo, češ, da je to komunistično geslo?

Vsaj tisti, ki so brali naš uvodnik »Levja koža in oslovsko ušesa«, poznajo prav dobro pravi vzrok za to prepoved.

Toda vsi tisti z oslovskimi ušesi, ki so živeli in žive v lepi fantaziji, da jim bodo v zavezništvu s komunisti le-ti nehote nadelo levjo kožo, se povsod bridko zmotijo. Kvečjemu, če jim komunisti pri menjanju zaveznikov za odhodnico snamejo še njihovo oslovsko kožo, ali pa če jo razen drugim tudi nekaterim svojim bivšim zaveznikom vsaj čudno pobarvajo s čisto nelevjo barvo, ki se v očeh najnovejših komunističnih zaveznikov izpreminja v kombinacijo barv, kakršno le-ti v svojih željah pač najrajše žele videti. Tako na primer je »Slovenski dom« dne 7. t. m. videl: »da se je vršil neki triumf v Ljubljani zaradi obilice jajc v črnožolti barvi proslulega avstrijakantstva.« Šta se babilo, to se babilo — kar se je babilo hotelo, da se ji sanja, to se ji je sanjalo...

»Slovenec« je v svoji polemiki glede istovetenja cerkve s komunizmom v Bruslju odpravil člankarja »Vremena« z enostavnimi stavkom: »Če nima ta gospod boljših dokazov za svojo hipotezo, potem naj kar likvidira svojo pisateljsko karijero«. Bolj zanimivo pa je, kako odpravlja »Slovenec« dne 16. t. m. Kocbeka, radi njegovega članka v »Dom in svetu«, ki nasprotno istoveti cerkev s fašizmom. Sedaj pa prav ta isti »Slovenec« v lasten dokaz resnice navaja ta isti bruseljski primer in pravi: »Naj bi Kocbek rajši, predno kaj takega napiše, dodobra proučil jako zanimivo in poučno stališče belgijskega episkopata do Degrelleovega gibanja, pa bo imel dovolj stvarnega materiala za to, kako »je tesno sodelovanje Cerkve s fašistično borbenostjo«.

Namestu Kocbeka smo to »jako zanimivo in poučno stališče« doobra proučili že pred dvema meseci mi in, kakor reče no, tudi pisali o tem. »Slovenec« je očitno v hudih škripčih, ko mora odgovorjati »Vremenu« in »Dom in svetu«, ne sme pa za enkrat še s pravo barvo na dan.

Stvar pa je precej enostavna, čeprav skrbno prikrita, pa zato na prvi pogled komplicirana. Gre za novo vatikansko po-

litiko, in »Vreme« je s svojimi uvodnimi opaznanji zadelo precej v živo. Ali je za vsako organsko narodno gibanje upravičen izraz »fašizem«, je vprašanje, ki smo ga v našem listu že dovolj obravnavali. »Fašizem« je lahko samo v Italiji in ne more biti nikjer drugje, niti v Nemčiji ne! Vsako organsko narodno gibanje pa ima eno brezpogojno zahtevo: proč z vsemi mednarodnimi mešetarji, ki ne zastopajo narodnih interesov, temveč neke mednarodne in nenarodne interese, ki nimajo ničesar skupnega z narodnimi interesi, z interesi ljudske celote posamezne države. Te mednarodne interese zastopajo borze, lože, distrikti, kominternske centrale, velekapitalistični trusti, karteli in koncerni, ne pa kako veselivo ljudstvo niti sploh ljudstvo kake države, ki bi vezalo vse narode sveta v človečansko skupnost. Organska narodna gibanja vodijo narodno politiko za svojo ljudsko celoto, brigajo se n. pr. zato, da kmet dobi za svoje pridelke toliko, da si lahko omisli vse, kar kmet rabi, delavec, da dobi za svoje delo toliko, da s tem lahko preživlja sebe in svojo družino, enako pa tudi vsi ostali stanovi. Ne brigajo se pa prav nič zato, ali bodo borze delale dovolj profitov, ali bodo lože in koncerni užaljeni, ker ne bodo mogli izvajati politične oblasti nad ljudstvom itd.

Med zgoraj imenovane »internacionale« pa spada kakor omenjeno tudi Vatikan, pa je naravno, da je tudi on proti organskim narodnim gibanjem. Ker pa se je tudi Vatikan prepričal, da bi radi komunistov prišel z demokracijo iz dežja pod kap, zato smo zaman čakali na že avizirano vatikansko okrožnico v prid demokraciji, pač pa smo dobili nekaj drugega. Sam internacionalen, kakršen je, je začel Vatikan z komunistično internacionalo, kateri se vsak dan bolj suši SSSR hrbtnica, pa bo počasi itak shirala, boj proti nacionalnemu »fašizmu«, ki nikakor ne hira, da pod krinko demokracije izigra hirajoče komuniste in uvede svoj internacionalen »fašizem«. Seveda ima vatikanski internacionalni klerofašizem tudi svoje lastne zunanje politične smernice, ki ne poznajo nobenih državnih meja in nimajo ničesar skupnega s katerimi koli nacionalnimi interesi, kvečjemu, če si nadenejo krinko kakšnih lažnih nacionalnih interesov za izigravanje pravih nacionalnih interesov. Če pomislimo na metode znamenitega Loyole, se tudi temu ne bomo čudili.

Pa, da se vrnemo nazaj na nedavne dogodke v naši ožji domovini. S samim neposrednim povodom najnovejše manifestacije Bruseljske godlje nimamo mi prav nobene zveze in so mardochajski gospodje

in njih zavezniki, ki so nas hoteli z letaki in vzkliki izzvati, da bi bili tudi mi »vmes«, preneumni za nas. Za take trapaste potegavščine imamo prezdrave možgane, svoje sile pa čuvamo za skorajšnje, odločilnejše, prav nič strankarske trenutke.

Samo neposreden povod omenjene manifestacije je torej izven nas, nikdar pa ne more biti izven nas — Jugoslavija! Z najnovejšo Bruseljsko godljo pa je prizadeta prav — Jugoslavija! To se je pokazalo pri poskušnem napadu na dobrovoljsko akademijo,

to se je pokazalo pri vzklikih in grožnjah, ki so pri tem padali v Ljubljani, Celju in drugod.

To pa so stvari, pri katerih jugoslovansko ljudsko gibanje »Zbor« ne more ostati indiferentno! Mi, katerim jugoslovansko ni materialistično in individualistično strankarsko geslo svobodnega kapitalizma in demokracije, temveč zgodovinsko nujna idealistična misel jugoslovanskega organskega univerzalizma, smatramo za

Naj se nihče ne nada, da mu bo uspelo napraviti iz Ljubljane —

stranke, ko pa se je treba oprijeti resnega dela za skupno mizo, se stranka tzv. dela ali blok razkroji zopet v svoje atome prav tako, kakor v bivši deželni vladi, v centralni vladi in v parlamentu, ali pa, kakor se je to dogajalo na Hrvaškem, kjer po izjavi bivšega bana Mihajlovića ni bilo niti sledu o kakem uspešnem delovanju velikožupanijskih skupščin, ki so vse delo prepustile birokratsko sestavljenim županijskim odborom. Samoupravno delo zamrje, kakor zamira v političnih občinskih zastopih, ostane le še ubogi veliki župan s svojim birokratskim odborom, obsipan od napadov iz vseh strani in to tako dolgo, dokler ga ne zamenja nova koncentracijska ali koalicijska vlada z novim velikim županom, dosledno tako, kakor so se z ministrom notranjih zadev menjale tudi vse upravne garniture v predvojni Srbiji.

Izstavljeni argumenti torej dokazujejo, da ta pot ne vodi do delazmožne skupščine ne glede na to, da se predlaganim političnim metodam protivi sam princip depolitizacije v pravem njenem pomenu.

Ako torej eden najbolj iztaknjenih slovenskih politikov sploh javno prizna potrebo depolitizacije, če tudi samo za oblastno skupščino, potem je to dokaz, da se že med strankarskimi voditelji občuti nevdržnost sedanjega položaja; da se pa hoče najti izhod zopet le s političnimi sredstvi, je to splošna pogrška, kateri so pooblašeni vsi najboljši, zlasti pa tzv. profesionalni politiki, ki vzlic vsem slabim izkušnjam v ustanavljanju vseh mogočih novih grup, struj ali strank vidijo edini lek za ozdravljenje narodnega organizma. Hvala Bogu, naše ljudstvo je že tako daleč spregledalo, da ga ne vlečejo že nobene politične vabe več, pa naj pridejo že pod firmo radikalizma ali čisto gospodarske stranke. Radi tega in pa tudi radi apatiije napram obstoječim strankam in sploh napram strankarskemu gibanju se ljudstvu kaj rado očita in navno predbaciva, da je »politično še nezrelo« ali zaostalo. Ne, gospoda, ravno nasprotno je res, čim bolj se ljudstvo odteguje strankarskemu političnemu delovanju, tembolj s tem dokazuje svojo zrelost!

VI. Kritika političnih argumentov.

Oblastna skupščina mora biti depolitizirana, to se pravi, v njej ni več mesta za eksponente političnih strank, katere le ovirajo vsako pozitivno delo in razvoj družbe; za to mesto so poklicani stanovi, odnosno odposlanci ali delegati stanovskih organizacij, ki so v tesni zvezi z življenjem in njegovimi potrebami; to isto velja še tembolj za občino. Stopnjema in previdno pa se mora depolitizacija izvesti tudi v parlamentu in v vsej javni upravi. To zahteva sam čas in družabni razvoj, sila nas pa k temu tudi vsakdanja praksa, katera nas uči, da je redno poslovanje sedanjega političnega parlamenta, ki mimo vsega državo stane ogromne svote denarja, kakor tudi stabilnost vladnega sistema izključena že radi abstinenčne separatistične in samodržavne politike večine političnih zastopnikov hrvaškega naroda, t. j. Hrvatskega bloka.

Že gori je bilo razloženo, kako sedanji politični sistem zadržuje normalni razvitek gospodarstva. Njegov kvarni vpliv pa se opaža tudi v pomanjkljivi javni upravi, ki ovira, mesto da bi pospeševala redni promet, tako da je ves državni voz zabredel v močvirje. Ekspozirani strankarski ministri nimajo ne moči, ne prave resne volje in tudi ne moralne opore, da bi mogli izboljšati sedanje stanje. Pod vplivom svojih strankarskih pristašev se javljajo aktivni bolj tedaj, ko gre za interese njihove stranke ali pa za večjo obrt kake »porodice«. Narodni poslanci pa so plodni v parlamentarnih debatah in v kuluarskih intrigah. Voditelji opozicije kriče in zabavljajo s svojim štabom samo zato, da bi zopet zajahali državnega konja ali pa, da z brezobzirno in brezmejno kritiko varujejo in utrdijo svoje strankarske pozicije. Bolj previdni voditelji se sicer že odtegujejo političnemu življenju in si iščejo zavetja v državnih diplomatskih in temu podobnih službah.

Komedija se ponavlja brez prestanka, borba se giblje mesto okoli vzvišenih načel le okoli poedinih ličnosti na čisto osebni platformi. Enim kakor drugim pa se majoje tla pod nogami. Posamezni sloji bežijo iz strank, inteligenca in masa pa po-

staja apatična napram vsemu in se bori za svoj vsakdanji kruh. Razdorno delo v mestih ali na deželi opravljajo le še plačani agitatorji te ali one stranke, ki se vezbajo za svojo »kariero«, za poslanca, ministra ali pa še celo za ministrskega predsednika. Delo za napredek in blagor naroda pa počiva. To vse gotovo niso simptomi zdravega organizma nego znaki akutne bolezni.*

Glavni vzroki današnje krize tičijo torej v samem vladnem sistemu. Naše stranke, v kolikor so v danih razmerah sploh bile politično plodotvorne in državotvorne, so z ustvaritvijo temelja sedanje države, t. j. z donešenjem ustave in njenih poglavitnih izvršnih zakonov storile svojo dolžnost, in čast temu delu. S tem so izvršile svojo zgodovinsko misijo, obenem pa so v ustavni borbi žrtvovali in izčrpale svoje zadnje razpoložljive sile. Ali ureditev notranjega gospodarskega in socialnega življenja in vse javne uprave pa se mora prepustiti novim svežim silam, t. j. posameznim stanovom, katerih organizacije so deloma že izgrajene in jih je treba samo še izpopolniti, deloma pa poklicati v življenje in to s požrtvovalnim sodelovanjem vseh političnih strank, katere bodo ravno v tem delu najbolj sledile svojim etičnim načelom.

VII. Praktični program depolitizacije.

V vzajemnem delu je tolažba... zaupanje... moč...

Po izloženih izkušnjah današnji splošni politični ustroj ne odgovarja več potrebam in razmeram časa. Kako torej na novo urediti javno življenje, oziroma na kak način se ima izvršiti praktično delo depolitizacije? Na iniciativo ene ali druge družabne organizacije se skliče sestanek zastopnikov obstoječih političnih strank in stanovskih organizacij (ali pa tudi obče priznanih razumnih stanovskih zastopnikov

* O notranjem delovanju strank, glej spis: dr. Sušteršič: »Moj odgovor« 1922; ki je pravi konfiteor spokorjenega politika-grešnika in ki se analogno da aplicirati na druge stranke.

ad hoc tam, kjer organizacije še niso izgrajene.) Na tem sestanku se sporazumno določi program depolitizacije, za katerega izvršitev se konstituira akcijski odbor.

Program bi obstojal približno v sledečih točkah:

1. Ugotovitev splošne statistike prebivalstva oblasti po njegovih stanovih.

2. Organizacija dela in svrhu izpopolnitve že obstoječih stanovskih organizacij, oziroma izgradbe novih, še ne obstoječih.

Pripomba: Za ustanovitev zemljedelskih (bolje kot kmetijskih) organizacij, ki danes še niso izgrajene (SKS je politična organizacija, ki pa zasleduje tudi stanovske interese, slično kakor Savez srbskih in bolgarskih zemljoradnikov in HRSS.), dobro služi s potrebnimi prilagoditvami uredba bivšega ministra agrarne reforme dr. Krizmana (od 1. februarja 1920) o volitvi agrarnih zastopstev, po kateri se zemljedelsko ljudstvo deli na gotove kategorije in ki je na deželi že kolikor toliko znana.

3. Sporazum glede osebe velikega župana.

Pripomba: V smislu čl. 13, zakona o »obči upravi«, se postavlja veliki župan s kraljevim ukazom na predlog ministra notranjih zadev in po pristanku ministrskega sveta. Za velikega župana pa morejo biti postavljeni samo pravniki, ki so prebili najmanj 15 let v državni službi. Tako določa zakon. Toda poleg te kvalifikacije mora veliki župan gotovo biti zaslužna vplivna oseba, ki uživa vsestransko zaupanje. Naloga odbora je, da to vprašanje objektivno pretresa in da izbira iz kandidatne liste, predložene mu potom organizacije državnih uslužbencev; tako potrjena oseba se nasvetuje ministru za notranje zadeve.

4. Sporazum glede enotne, kandidatne liste članov oblastne skupščine, kakor jih predložijo posamezne stanovske organizacije, oziraje se pri tem na statistične podatke prebivalstva na krajevne razmere in volilne imenike, tako da bodo stanovni zastopani sorazmerno njihovem, statično ugotovljenemu številu.

Pripomba: Na ta način je izključena majorizacija in nespozazum. V smislu čl. 4.

Zagreb in iz Slovenije — Hrvatsko! Ljubljana ne bo nikdar Zagreb niti Slovenija Hrvatska! Proč z vsemi internacionalami brez izjeme! Hočemo biti lastni gospodarji na lastni zemlji, kateri edini pripadajo kakor Ljubljana in Zagreb, tako tudi Beograd!

Vse tiste, ki se ne mislijo igrati z državnimi interesi, z interesi ljudske skupnosti, temveč so jim ti interesi iznad lastnih interesov, kakor v »opoziciji« tako

tudi na »vladi«, vse resnične rodoljube, ki so do sedaj stali v politiki ob strani, vse poštene državljane te države ključemo v zbor, v »Jugoslovansko ljudsko gibanje« Zbor!

Kakor bi tudi komu izgledala situacija resna, dejansko je še mnogo bolj resna. Gre za več kot izgleda, gre za vse, za — Jugoslavijo!

Borci v Zbor!

Ali smo res »desničarji«

Levica, posebno ona skrajna — komunistična je zelo iznajdljiva v izmišljanju parol ali gesel, katere obeša na rep svojim najzavednejšim nasprotnikom. Tista novejša levica pa, ki hodi malo bolj desno od komunistov in ki tvori liberalno demokracijo, pa zelo rada sprejema in prežvekuje te parole, saj se je že čisto izčrpala v svoji ideologiji in dobro ve, da njene lepe deklamacije o svobodah, katere nudi ljudstvu demokracija, ne vžigajo več. Toda spretna komunistična propaganda vleče svoje niti iz Moskve pa do tistih nekaj tucatov advokatov, zdravnikov, profesorjev, inženirjev ter njim podobnih — v prvi vrsti pa še novinarjev v uredništvih velikih listov. Le-ti spretno širijo ona gesla in proglašajo nasprotnike komunizma za desničarje, reakcionarje, branilce kapitalizma in kapitalističnega reda ter izkoriščanja delavcev in pa kratkoma — za fašiste.

Vse to je zelo dobro preračunano za nedvedne množice. Oni ne potrebujejo zavednih in ponosnih množic; oni hočejo zamegliti pogled množicam, oni jim sipljejo pesek v oči, da bi ne videle resnice: slepijo narod z lažnjivimi frazami in praznimi besedami.

Po smederevskem zborovanju »Zbora« so zopet pričeli ponavljati izmišljotino o zbiranju desničarskih sil ravno z namenom (čeprav se očitno nekateri listi tega ne zavedajo), da bi preprečili zbiranje vseh pozitivnih jugoslovanskih elementov v eno obrambno linijo proti tistim, čijih cilj je rušenje tega, kar se je 13 stoletij gradilo.

Mi nismo ne desničarji, ne levčarji. »Zbor« je jasno označil svoje težnje s svojim programom. In če primerjamo programe sedanjih in bivših strank s temeljnimi načeli in smernicami »Zbora«, bomo jasno

videli, da je njegov program od vseh najnaprednejši, da v njem država »Zbora« pomeni samostojno jugoslovansko državo, neodvisno na zunaj in znotraj, ki bo največja zaščita svobodnega ustvarjanja jugoslovanske kulture in razvoja jugoslovanskega ljudstva do njegove prave usode.

Noben drug program ne predvideva družabni sklop jugoslovanske ljudske skupnosti, ki bi odgovarjal duhu našega naroda in njegovim potrebam. Vsi drugi si izposojajo tujo politično obleko, v katero hočejo obleči naše ljudstvo. Edino »Zbor« zahteva popolnoma novo organizacijo države, počenši od zaščite in zavarovanja temeljne družabne celice rodbine pa vse do vrha državne uprave v vseh smereh — posebno še zaščito vasi in kmeta kot temelja naše države. Nobena od onih strank, ki se imenujejo kmetske stranke, nima v tem oziru ničesar več v svojem programu. Vse stojijo na današnji družabni in politični podlagi — zato ne morejo dati kaj več ne kmetom, ne delavcem in ostalim stanovom, dati morejo samo drobtine. Edinole »Zbor«, pa zahteva že v svojem programu vse tisto, kar je vsem brez razlike tako potrebno za največji razvoj v vseh smereh do največjega blagostanja, reda in do najpopolnejše samouprave v gospodarstvu in politiki — toda brez vsakih tujih ali celo internacionalnih vplivov!

Ali so morda »reakcionarne« in »nazadnjaške« tiste naše zahteve, da se javna uprava sprost, da pridejo v javne službe samo najpoštenjši in najboljši ljudje, da se uvede največja odgovornost vseh tistih, ki vršijo javno oblast? Ali je morda »desničarska« naša zahteva, da se obrzda kapital v svoji nenasiljivi požrešnosti nakopičevanja milijonov mrtvega denarja ob

izsesavanju najzdravejših in najsvežejših sokov iz ljudskega in narodnega telesa?

Ali ima katera bivša ali sedanja politična stranka v programu zahtevo, da se država osnuje na svobodno organiziranih družabnih stanovih, da se njim izroči njena usoda, da oni postanejo kovači svoje sreče in nosilci jugoslovanske države? Ali ne vidite, kako morajo danes vsi gospodarski sloji maledovati na vse strani, da bi se zavarovali njihovi interesi? V državi »Zbora« pa bodo ravno oni temelj in osnova tako politične in zakonodajne, kot vsake druge oblasti. »Zbor« ne smatra države za neko usiljeno silo, katero mora ljudstvo oboževati, tudi če ne deli pravice. Država »Zbora« je široka zajednica in zaščitnica vseh slojev ljudstva, vseh stanov. Ona sloni na stanovih, ki bodo imeli možnost, da gradijo državo tako, da bo delila največjo pravico in odpirala največjo možnost za svoboden in pozitiven razvoj in napredek vsakega Jugoslavnega brez razlike.

S takimi načeli seveda moramo veljati v očeh komunistov za desničarje, ker se borimo proti razredni diktaturi. Borimo se pa ne samo proti diktaturi proletarijata, marveč tudi proti diktaturi tako privatnega kot državnega kapitalizma. Tako eni kot drugi imajo najzavednejše in največje nasprotnike v »Zboru«. Zato so eni kot drugi proti nam in zato vsi slavijo pred ljudstvom »liberalno demokracijo«; kajti ta demokracija, čeprav se tudi imenuje socialna, omogoča kapitalizmu manevriranje in spletkarjenje, komunizmu pa ustvarja najugodnejše pogoje za osvojitve oblasti in uvedbe njegove diktature.

Niti ene zahteve ni v programu in smernicah »Zbora«, ki bi ovirala svoboden razvoj in največjo možnost napredka ne samo organiziranim stanovom; vse pa omogočajo zaščito in največjo pravico do dela in človečansko življenje vsakemu jugoslovanskemu državljanu brez razlike. Naj to pokažejo drugi politični programi — če morejo. Mi smo prvi proglasili načelo, da v tej državi nihče nima pravice stati prekrižanih rok ob strani. Kaj pa to pomeni? Nič drugega, kot to, da se država, ustanove in oblasti, gospodarstvo in prosveta, torej ves družabni sklop in politični red morajo urediti tako, da se ves narod, vse ljudstvo aktivno udeležuje pri delu za svojo skupno blaginjo. Naš red je

red zborov in dogovorov, skupnih in sporazumnih naporov za dvig in graditev. Mi nočemo, da bi bil človek napram človeku volk, marveč brat! V našem programu je dovolj jasno povedano, kako mislimo to doseči.

Šele z državo »Zbora« bo prišlo do prave in resnične narodne vladavine, šele ta država bo postala največja pravica za vsakogar. Toda ta država bo tudi udarila po prstih mnoge, ki danes živijo od izkoriščanja, od liferacij, korupcije, eksploatacije delovnih moči, izmzgavanja vasi, najbrezobzirnejšega zapostavljanja in gospodarskega zaslužnjevanja milijonov tzv. »malih« ljudi ter političnih špekulacij dvomljive kakovosti. In zato torej pravijo, da smo »desničarji«, zato smo torej »reakcionarci« in zato smo vse tisto, kar spretna komunistična propaganda polaga kot kukavičja jajca v gnezda, brezdušne »liberalne demokracije«!

Prepričani smo, da to trajno ne more vžigati. Budi se vedno močnejše jasna zavest ljudstva. »Zbor« gre svojo veliko pot za samo svojo opredeljitvijo in za načeli, da zbere prave, neustrašene in poštene borce za novo in srečnejšo bodočnost našega naroda.

IZ DOBOVE

† Jožefa Kovačič. V visoki starosti 84. let je umrla gospa Jožefa Kovačič. Pokojnica je bila daleč okrog Dobove znana in spoštovana vsled njene usmiljenosti do revežev in dobrosrčnosti sploh. Premnogo jih je, katerim je pomagala iz stiske in nikdo ni bil odklonjen, kdor je iskal pri njej kakršnekoli pomoči. Marsikateri njen dolžnik ve, da ni nikdar zahtevala povračila, ako ni bil v stanju izpolniti svojih obveznosti. Za naše JLG »Zbor« je bila od vsega početka navdušena. Naš list »Zbor« se od prve številke v njeni hiši. Kadarkoli smo prišli v Dobovo, je vedno trdila, da bi se bil moral »Zbor« osnovati že pred desetimi leti. Dobro, pošteno in pravično srce pokojne je pač razumelo pravico in resnico drugače kakor jo pa pojmujejo egoisti in politično-strankarski privrženci.

Blaga žena, počivaj v miru, kajti svoje poslanstvo na tem svetu si izpolnila. Svojem izrekamo naše najiskrenejšo sožalje ob nenadomestljivi izgubi.

Uprava in uredništvo »Zbora«.

zakona o oblastni in sreski samoupravi, so volilne jedinice srezi (okraj) in mesta, ki štejejo preko 5000 prebivalstva. Mesta ki izpod 5000 prebivalcev volijo skupaj z okrajem. V volilnih jedinicah, ki štejejo preko 10.000 prebivalcev, pride na vsakih 10.000 prebivalcev po 1 član oblastne skupščine, ako presega število prebivalstva več nego za 5000, potem se voli še en član. Število članov oblastne skupščine za pojedine volilne jedinice določa pristojno upravno sodišče v roku 8 dni po razpisu volitev.

(Ako recimo velja število prebivalstva v Mariborski oblasti 595.346, ustanovljeno po državnem odboru za volitve v narodno skupščino, analogno tudi za volitve v samoupravo, potem iznaša število članov članov (kandidatov) oblastne skupščine okoli 60. Vzemimo na pr. to število kot merilo, kakšen bi bil v tem slučaju sestav oblastne skupščine? Pri današnjem skladu družabnega življenja, bi po približni kalkulaciji rezultat bil sledeči:

A. Zemljelenci	18
B. Delavci	9
C. Obrtniki	8
D. Trgovci	7
E. Javni nameščenci	5
F. Poklici	4
G. Privatni nameščenci	4
H. Duhovniki	3
I. Industrijalci	2

Skupaj 60 članov.

Poudarjam seveda, da je gornja razdelitev le čisto problematičen poskus radi primera in ne bazira na nikakih statističnih podatkih, vsled česar tudi za njeno pravilnost ne prevzamem nikake odgovornosti. Izvedba samih volitev v oblastne skupščine je čisto tehnična značaja.

Tako bi torej približno izgledala »depolitizirana« oblastna skupščina enakopravnih in ne več privilegiranih stanov, kateri po temtakem tudi nimajo več povoda za medsebojno sovraštvo. Le taka skupščina vzajemno se podpirajočih slojev vsega družabnega življenja, ki sporazumno uravnava naravno nasprotujoče si interese vsakdanjega življenja, je delazmožna in

kos vsem težkim nalogam, kakor jih stavlja današnji čas. Pot do nje ni ravno težka, ako je količkej dobre volje, zahteva pa en pogoj, namreč da se stranke odrečejo direktnim vplivom na ureditev življenja, da te naloge prepustijo v to poklicanim stanovom, one same pa da prenehajo s škodljivim razdiralnim delom in da se povrnejo k vzvišenim etičnim načelom, ako so sploh na njih osnovane, in da z vidika novih svetovnih nazorov dajejo splošne smernice razvoju in napredku celokupnega naroda. S tem bodo prenehale brezplodne borbe, osebna sovraštva, brezvestno zapravljanje denarnih sredstev; vse narodne energije pa se bodo udeleževale v takih smereh, da bo celokupni narod prišel do potrebnega miru, svobode in blagostanja. In zopet se povrne zdravi vstvarjajoči slovanski razum z miroljubnim čustvovanjem in z ljubeznijo do svojega sobrata in bližnjega sotrpina.

V gori navedenem smislu je mogoča analogna, a postepena depolitizacija v vseh samoupravnih korporacijah, kakor tudi v centralnem parlamentu in v vsej državni upravi in na ta način je življenje urejeno na novih času odgovarjajočih načelih.

VIII. Etična sredina.

Življenje se poraja...
razvija... izpreminja...

Vsa priroda se giblje v neprestani, tihi, sem in tja tudi ljuti borbi, počenši pri najmanjših atomih pa gori do ogromnih svetovnih organizmov. Tako se vse prirodno življenje poraja, razvija, izpopolnjuje in izpreminja. Naravno, da se borba pojavlja tudi med ljudmi vsled nasprotujočih si interesov držav ali pa posameznih slojev. Ta borba pa se danes ne vodi z vidika omiljenja človeške bede in ne s stališča zboljšanja vsega človeškega stanja, marveč na zatiranje in razdiralne načine in s pobijanjem vsega, kar nasprotuje obogačenju, blagostanju in uživanju posameznika na račun družbe. Njeni vzroki ležijo v vsem proizvajalnem sistemu. Bogastvo zemlje je tako ogromno, da ni dvoma o tem, da zadostuje za preživljanje člove-

štva še do neizvestnih časov. In vendar pa ravno v dobi tzv. »najvišje civilizacije« gladujejo in umirajo milijoni ljudi od gladi. To so pač posledice političnega, zlasti pa gospodarskega sistema, ki proizvaja le za dobiček posameznika ter razdeljuje in stavlja vse življenjske potrebščine na trg — po regulatorju povpraševanja in ponudbe — ne pa po merilu dejanskih življenjskih potreb. Zato pa tudi občutimo med drugim pomanjkanje najpotrebnejših predmetov, oziroma nadprodukcijo postranskih produktov, katero spremljajo stalne socialne krize enkrat v tej, drugič v drugi industrijni državi, zlasti radi brezposelnosti. Ta sistem je onesrečil človeštvo s preteklo svetovno vojno, ki se je v velikem stilu vodila za zavojevanje gospodarskih ringov v korist razvračenemu individualnemu velekapitalizmu in ki je vsled uničenja ogromnih narodnih bogastev in človeških življenj končno ustvarila sedanji žalostni položaj.

Pri takem sistemu gospodarstva je torej umevna tudi poostrena borba med posameznimi sloji v našem malem družabnem življenju. Ta borba dobi svoj odziv seveda v malih samoupravnih zbornicah, kakor so naše oblastne skupščine. Toda borba stanovskih skupščin se bistveno razlikuje od parlamentarne borbe, v glavnem pa v tem, ker se ne suče okoli oseb in se ne poslužuje demagoških argumentov za zadovoljitev strankarskih interesov, nego se vodi na bazi življenjskih potreb poedinih slojev in splošnosti. Taka borba pa, ki ima za svoj končni cilj ureditev medsebojnih družabnih odnošajev gotovo ne more biti škodljiva, nego je nasprotno znak zdravega organizma. Iz nje se poraja etična sredina, ki izravna križajoče se interese slojev in jih spravlja v sklad z interesi družbe; obenem pa tudi onemogočuje ali vsaj omiljuje malenkostne narodnostne prepire, ki se pojavljajo v narodno mešanih krajih.

Plod medsebojne borbe organiziranih slojev je etična sredina, ki je prava gonilna sila normalnega razvoja in vsestranskega napredka naroda, ki pa ne potrebuje nikakega varstva v obliki »višjih etičnih skupin« današnjih političnih strank.

IX. Finančna osnova oblasti.

Vsaka samoupravna korporacija potrebuje za vzdrževanje pravilne uprave in splošnih gospodarskih, zdravstvenih, prosvetnih, humanitarnih in tem podobnih ustanov svoje lastne stabilne finance. To vprašanje je eno najtežjih in najbolj kočljivih, zato pa dela tudi največ skrbi poklicanim faktorjem pri ustanavljanju oblasti, drugim pa vzbuja zopet dvome o njeni življenjski sposobnosti. Kdor se globoko in resno zamisli v samo stvar in nima nikakih predsodkov glede delazmožnosti oblastne skupščine pri njenem stanovskem sestavu, ta se bode otresel nepotrebnih skrbi ali pa se mu bodo razpršili megleni dvomi o sposobnosti samoupravnega življenja. Seveda se pojavljajo težkoče posebno v začetnem ustvarjanju, ko manjka potrebne prakse; ali pri svobodni inicijativi in dobri volji se dajo premagati tudi te porodne bolečine.

Vidovdanska ustava in zakoni od dne 26. aprila 1922 ne vsebujejo nikakih konkretnih določil glede financiranja samouprav. Kolikor moremo iz njih posneti, je določba, da imajo samoupravne jedinice za svoj delokrog svoj poseben budžet, katerega morajo seveda kriti iz svojih lastnih sredstev.

V smislu člena 96. Vidovdanske ustave pa se v gotovem slučaju obeta tudi državná pomoč; ako bi namreč oblasti poedine posle, kateri spadajo v njih delokrog, ne mogle izvesti s svojimi sredstvi, da država na zahtevo oblastne skupščine in po odločitvi narodne skupščine potrebna sredstva ali pa prevzame izvršitev teh poslov sama. Kakor je že iz besedila te kratke določbe razvidno, je državna pomoč zvezana s precejšnjo komplikacijo, ker mora zahteva iti preko Narodne skupščine.

Zato pa poskusimo na par slučajih raziskati, ali ne bi mogla oblast mobilizirati potrebne finance tudi brez vsake državne pomoči. Veliko važnost se v tem pogledu polaga na dohodke iz tujskega prometa, tako da je naš strokovnjak na tem polju, dr. V. Krisper menda celo mnenja, da bodo ti dohodki krili oblastne doklade — seveda pri pravilnem gospodarstvu.

Slovenstvo

Po časopisu se toži, v radiu se joka o obupni nevarnosti za slovenstvo. »Zaničevano« slovensko zastavo se nosi z vzkliki raznega okusa ob slavnostih, ki jih prireja stranka, ki ima narodno edinstvo kot kardinalno točko v svojem programu. Stranka to dela, ki pozna zakone kateri plemenske zastave prepovedujejo, in ki ve, da je na primer srbski del našega naroda brez vsakega protesta, na ljubo skupnosti rad resigniral na svojo zastavo, dasi bi imel, — vsaj v vojno-zgodovinskem oziru — precej več pravice, da je nanjo ponosen. Pa se vpije o ogroženem slovenstvu, kliče se vse zavedne Slovence v boj za obrambo slovenstva. Ob raznih prilikah vidimo, s kakšnim neposnemljivim ponosom in korajžjo korakajo na ta boj proti, — nam popolnoma nevidnemu, — sovražniku najsrboritejši, čisto na način kakor se je zaganjal pogumni Don Quichote de la Mancha na svoji Rozinanti s kopjem proti mlinom na veter. Pa se čudimo temu upitju, temu joku, tem junaškim pozam, ker nikjer ne vidimo nikogar, ki bi nam ogrožal, napadal, jemal ali prepovedoval slovenščino.

Povsod vidimo, slišimo, se vsak čas sami prepričujemo, da ima naš jezik povsod popolno pravico in da ne pade nikomur v glavo, da bi mu to pravico odrekal, ga poniževal ali žalil, povsod je v polni veljavi naš lepi jezik. Le: — kaka hudomušna slučajnost, najslabšo in najbolj zmrcvarjeno slovenščino slišimo posebno pogosto iz posebno vnetega torišča junaške obrambe nenapadene slovenščine, — iz ljubljanskega radia!

Presenečeni si ogledujemo te kričarje, jokače in druge — ače: med starejšo generacijo vidimo tu med najglasnejšimi one, ki so bili ob času, ko se je bilo treba boriti za slovenščino, ko je bilo treba ponekod boja za vsak železniški voziček, zahtevan v slovenskem jeziku, za vsak dvojezični poštni pečat in kolodvorski napis, najbolj tihi, naravnost mutasti, smatrajoči avstrijski »rechts um« kot višek kulture, ki more osrečiti Slovence.

Tu mora biti v ozadju nekaj drugega, tu ne more biti čista ljubezen do slovenskega jezika, saj bi se sicer ta ljubezen vendar vzbudila že prej, in o njih nemškutarskih avstrijskih časih in bi moralo biti

ogorčenje teh ljudi proti nemščini in italijanščini in zlasti tudi proti latinščini pač, če že ne mnogokrat večji, pa vsaj prav toliko, kakor proti srbohrvaščini. Toda baš v onih krogih, v katerih učinkuje vsaka srbohrvaška beseda, kakor rdeča ruta na purmane, ne vidimo nobene nevolje proti nemščini, italijanščini in prav posebno proti latinščini. Na Koroškem se umika pod nekakim nam posebno znanim režimom slovenščina postopoma, redno in dosledno nemščini, odprava slovenskega jezika v cerkvah na Primorskem je bila del kupnine, katero je plačal Vatikan ob sporazumu z Mussolinijem, — pa smo vendar čuli kaj malo joka, kričanja, protestov in groženj od tistih, ki so si uzurpirali monopol za obrambo slovenskega jezika.

Ob najslavesnejših prilikah se prav pri nas šopiri s posebnim zanosom, — včasih zlasti na podeželskih korih kaj čudno izgovorjena latinščina, torej jezik, o katerem pravijo Italijani, da ni nič drugega, kakor

italijanski jezik prejšnjih vekov. Jezik, za katerega ravno krščanska vera res nima povoda za kako posebno spoštovanje: saj Kristus ni učil v latinščini, pač pa je bila latinščina jezik — golgotskih vojakov!

Pa nam umrje odličan mož, vedno slovenske usmerjenosti, poleg tega še slavist, ob njegovem pogrebu v središču Slovenije, pa mu zapojejo v — latinščini — In vse je dobro in prav. Gorje pa, če bi mu bili zapeli mesto tega staro slovenski: »Gospodi pomiluj.«

Jasno je torej in na dlani, da ta slovenska kričavost ljudem ni pravi obraz, temveč da jim je v Ljubljani krinka, kakor jim je v Beogradu krinka jugoslovanska kričavost. Če bi jim strgali krinko raz obraz, bi videli pod njo mogoče vse drugačne barve; kakoršne so nam n. pr. pred četrto stoletje še jemale vid po Sloveniji.

Tu tiči torej čisto drugačen zajec za grmom, ki zna latinsko in nemško, pa je samo čez zimo oblekel zimsko dlako. Toda ljudstvo se dobro spozna na zajčjo dlako. Težko ga bo preslepiti.

z lastnimi podjetji za izkoriščevanje gozdov, z kamnoseki, tovarnami, železnicami in celo z lastnimi ladjedelnicami in ladjami! Sestoji iz deveterih oddelkov: murmanskega, tulomskega, kemskega, sorokskega, segeškega, sesnovekega, vodorazdelnega, povenekega in medgorškega. (Dalje prih.)

Ko smo zmagovali na Koroškem...

Bolgarska tožna prosta ni, zastonj si tekla, draga kril (Gregorčič, Hajdukova oporoka.)

Prvi majnik praznujejo v Avstriji kot državni praznik. V Celovcu se je zbrala na Sponhajmovi cesti šolska mladina s svojimi zastavami, deželni glavar dr. Sucher je imel na njo nagovor, v katerem je rekel: »Koroške meje so pisane s krvjo, zato so za nas svete.«

Ni vse sveto, kar je pisano s krvjo. S krvjo pisane meje so lahko pravične in tedaj so svete; lahko pa so tudi krivične in tedaj niso svete, marveč so samo izraz nasilja in krivice.

Lahko rečemo, da na Koroškem ni zmogala pravica, marveč nasilje in krivica: to dvoje je slavilo končno zmago.

Mnogo slovenske in jugoslovanske krvi je teklo za Koroško in pravičen je bil naš boj za Koroško, saj smo hoteli samo to, kar je naše, samo našo slovensko zemljo smo hoteli. Zmago je slavilo jugoslovansko orožje. A tuji so odločevali o usodi Koroške, tuji, ki razmer na Koroškem niso poznali. Zato niso razsodili pravično, ko so odločili, da se ima na Koroškem vršiti plebiscit! Določitev plebiscita na Koroškem je bila v okoliščinah in razmerah, kakršne vladajo na Koroškem, velika krivica za nas! Krivično in nasilno so nam pojaničarili ljudstvo — tega ne moremo dovolj poudariti — in potem so tuji, ki jim je bilo poznanje razmer na Koroškem španska vas, določili plebiscit! Prisiljeni smo sprejeli plebiscit, a zavedali smo se že tedaj dobro, kako krivično je to, da se mora o pripadnosti slovenskega ozemlja na Koroškem šele glasovati!

Zato ta plebiscit ni rešil koroškega vprašanja in ga ni mogel rešiti. Kajli vprašanja se dajo definitivno rešiti samo na podlagi pravičnosti, ne pa na podlagi krivičnosti in nasilja. Mali narod je pač moral sprejeti diktat mogočnikov sveta, zato pa ni zgubil pravice do svoje svete zemlje.

Nikoli ne priznamo krivice, svoji pravični stvari se ne odpovemo!

Naj propade krivica in nasilje, pa naj se skrivata v katerikoli obleki in obliki, naj zavlada pravica!

Kmalu bo zopet obletnica, odkar so jugoslovanske čete zasedle pretežno večino Slovenske Koroške. Zopet je zabranilo tuje nasilje, da jugoslovanske čete niso zasedle vse Slovenske Koroške. A razen slovenske Ziljske doline in slovenske okolice Beljaka so jugoslovanske čete zmogovito zasedle vse ostalo slovensko ozemlje na Koroškem. V jugoslovanski oblasti je bila slovenska Podjuna, slovenski Rož, slovensko ozemlje med Dravo in Svinjo planino (velikovška ravnina), Gosposvetsko polje, slovenska Celovška ravnina med Osojnico in Magdalensko goro, slovenska okolica Vrbskega jezera blizu gori do Vrbe. Gori v bližini Vrbe in v bližini Baškega jezera so mogočne tuje sile ustavile jugoslovansko prodiranje. In gori v bližini Vrbe ob Vrbskem jezeru še zdaj stoji kamen, ki so ga postavili Nemci v spomin, da se je tukaj ustavila jugoslovanska vojska in kamen nosi napis:

Bis hierher und nicht weiter kamen die serbischen Reiter anno 1919.

(do tukaj in ne dalje so prišli srbski jezdeci l. 1919.)

6. junija 1919 je jugoslovanska vojska zmogovito vkorakala v Celovec. Kako vse drugače bi danes izgledalo na Koroškem, če ta vojska ne bi bila prisiljena Celovec zopet zapustiti! Kako bi se vse drugače razvijal naš rod na Koroškem, ki je tedaj po dolgih stoletjih narodnega hlapčevstva, narodnega hiranja in umiranja zopet svobodno zadihal!

Zopet je padel mrak nad Slovensko Koroško in z Gregorčičem moramo tožiti:

Koroška tožna prosta ni, zastonj si tekla, draga kril

Korotanec.

K slavnostni otvoritvi Belomorsko-Baltiškega kanala v S. S. S. R.

(Nadaljevanje.)

Imperija GULAG'a.

»Doba kolektivizacije je privedla številno koncentracijskih taborišč in jetnikov do preje nezaljšanih števil. Ravno v zvezi s tem je tabor prenehal biti prostor, kjer so zapirali in pobijali desetine tisočev kontrarevolucionarjev, kakor so to bili »Solovki,« in je postal gigantsko podjetje za izkoriščanje brezplačne delovne moči, ki se nahaja v upravi »Glavnega Upravljenja Lagerami GPU«-GULAG'a. Meje med taboriščem in svobodo se vedno bolj brišejo. V taboriščih se vrši proces »odnosnega raztlačevanja« jetnikov, na svobodi pa proces absolutnega potlačanja mas. Niso taborišča neke izjeme, ali mogoče »podzemlje« svobodnega življenja, ampak je to enostavno poseben kos sovjetskega življenja. Če si zamislimo jetnike v taboriščih malo manj lačne, malo boljše oblečene in malo manj intenzivno streljane, kakor je to sedaj — tedaj bo to del Rusije

* Solovki, otočje v severni Sibiriji.

v najbližji bodočnosti seveda pod pogojem njene nadaljnje t. zv. »mirne evolucije«. Postavil sem besedo »mirna« med narekovaje, kajti to nesrečno mirno stanje je daleko slabše od resnične vojne... Današnja Rusija pa ima le nezadovoljnejši položaj od današnjega koncentracijskega taborišča.

Z bratom in sinom sem padel v taborišče BBK — Belomorsko-Baltiški Kombinát — to je celo kraljevstvo s teritorijem od Petrozavodska do Murmanska,

Akademija vojnih dobrovoljcev Slovencev v Ljubljani dne 6. t. m., je zbrala v operi vso zavedno Ljubljano vseh stanov. S svojo prisotnostjo so jo počastili med drugimi komandant Dravske divizijske oblasti g. general Tonič s številnimi častniki štaba in ljubljanske garnizije, ban Dravske banovine g. dr. Natlačen in predsednik mestne občine ljubljanske g. dr. Adlešič. Zbor je bil zastopan korporativno po svojem banovinskem odboru ter z mnogoštevilnim članstvom.

Zelo lep in zdrav optimizem in ni povoda, da bi se poznavalcu razmer ne pritrnilo. Od kod in kako pa poleg tega dobiti še druge fonde, recimo za kritje postavk, ki v bistvu ne prinašajo nikakih dohodkov, kakor so to n. pr. javne službe prosvete, zdravniške pomoči, agronomov, gozdarjev, veterinarstva, prometa in dr., ali pa humanitarne ustanove (podpore ali kredit invalidom, vdovam, sirotam, brezposelnim itd.)?

Oblastna skupščina vzame pri sestavljanju proračuna pred vsem na račun vsa pridobitna in kulturna bogastva, ekspropriirana zemljišča, fabrike in zavode, ki so bili poprej v posesti bivše dežele (za Mariborsko oblast pridejo v sedanjem položaju v poštev deli Štajerske, Koroške in Prekmurskega komitata); do teh deželnih bogastev država nima nobenega pravnega naslova. Pri vestnem in socialnem gospodarstvu dobi oblastna samouprava iz svojih imovin razpoložljiva denarna sredstva za povzdigo oblastnega gospodarstva in za izpeljavo širokopoteznih kreditnih operacij.*)

Nadalje oblastna skupščina vzame na račun vse bivše deželne doklade iz vseh v njeno področje spadajočih občin, povišane sorazmerno s padcem valute; pri nestalnih valutnih razmerah bi se upravičeno povišanje najbolje izvedlo potom vrednostnega merila pšenice, ki je danes v vseh državah najbolj stabilno in zlati pariteti najbližje.

Ako se omejimo samo na te primere, mora že pri površni kalkulaciji izginiti vsaka sumnja o življenjski sposobnosti oblastne samouprave. Še več lahko trdimo. Finančni delokrog oblasti se razširi tako,

* Za vzgled vzornega gospodarstva more poslužiti ena najstarejših in najnaprednejših občin, Središče, ki je sama veleposestnica in ki je še kolikor toliko ohranila značaj pristno slovanskega združnega življenja. Njena občinska finančna osnova v malem pa lahko služi v vzgled finančni osnovi v večjem, t. j. v oblastni samoupravi.

da se pokaže potreba po ustanovitvi **oblastne banke**, ki otvarja tekoče račune za oblastne fonde, za poedine okraje ali občine, ki vlagajo v banko tudi druge vsote za kritje svojih izdatkov (seveda oblastna samouprava s poslednjimi fondy ne more razpolagati brez dovoljenja prizadete okraja ali občine). S tem je oblastni finančni osnovi dana že nekaka združna podlaga s to razliko, da tukaj nastopajo kot vlagatelji mesto združnikov ali zadržig posamezni okraji oziroma občine.

Potemtakem vprašanje ureditve oblastnih financ ni tako težko, kot se navidezno domneva, odkriva pa oblastni skupščini široko polje za plodonosno delovanje.

Epilog.

Sedanji mednarodni položaj, fiksiran potom mirovnih pogodb, oziroma ustvarjen z rusko boljševiško revolucijo, je, kakor razloženo, v političnem, gospodarskem, in kulturnem oziru za dalje časa nevzdržljiv. Sistemi, zgrajeni za nadaljnji razvoj človeštva se že krhajo: na eni strani postajajo mirovne pogodbe, diktirane iz maščevnosti velikih zmagovalcev napram premagancem, nerešeni papirnati problemi; na drugi pa živo človeško življenje in ustvarjene dejanske razmere v Rusiji zavračajo marksistično-komunistične teorije in metode o potrebi diktature ene manjšinske skrajno levičarske politične stranke za prehod v pravični in človeštvo odrešujoči socializem...

Živimo v prehodni, revolucionarni dobi, v kateri se borijo med seboj tri velike ideje: dve skrajnosti, na desni starorimska civilizacija z zavojevalnimi imperijalističnimi cilji in surovim individualističnim gospodarskim sistemom, na levi še hušja komunistična kultura terorja s svojim zavojevalnimi načrtom v upeljavi ene edine komunistične in centralistično organizirane svetovne države z državnim gospodarskim sistemom — v sredini pa se giblje ideja iskrenega bratstva narodov z vzajemnim, vsa socialna, stanovska ali raz-